

Helse og omsorgsdepartementet

Oslo, 22.05.2019

Høring om NOU 2018: 16 Det viktigste først

SAFO er en paraplyorganisasjon for Norges Handikapforbund (NHF), Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) og Foreningen Norges Døvblinde (FNDB). SAFO arbeider for likestilling og likeverd for mennesker med funksjonsnedsettelse, med lik rett til deltagelse i samfunnet.

Omsorgstjenester versus spesialisthelsetjeneste

Blankholmvalget importerer prioriteringsreglene fra spesialisthelsetjenesten og tilpasser spesialisthelsetjenestens styringssystemer, krav om faglig forsvarlighet til kommunene og vektlegger kun den evidensbaserte kunnskapen. SAFO vil her påpeke at kommunale helse- og omsorgstjenester har en annen funksjon enn spesialisthelsetjenesten.

Ansvar for lovverket for omsorgstjenestene ble overført fra Sosialdepartementet til Helse- og omsorgsdepartementet, og sosialtjenesteloven ble i 2011 erstattet med helse- og omsorgstjenesteloven. Da skjedde en dreining av fokus. Intensjonen var at omsorgstjenesten skulle ha ansvaret for betydelige deler av det som tidligere var sosialtjenesten, men i praksis har helse- og omsorgstjenestene i stor grad preget av helsetjeneste. Helse- og omsorgsdepartementet er primært et sykehusdepartement og helseperspektivet har gradvis overtatt sosialpolitiske perspektivet. Dette kommer klart frem når en ser på nasjonalt tilsyn med tjenestene til mennesker med utviklingshemming fra 2016. De fleste avvikene som påvises, er enten knyttet til manglende dokumentasjon eller knyttet til medisinbehandling og andre helsefaglige problemer.

Det er problematisk at utvalgets prioriteringskriterier innenfor omsorgsfeltet tar utgangspunkt i spesialisthelsetjenestens prioriteringer, og på denne måten ytterligere forsterker den uheldige dreiningen bort fra de sosiale tjenestene, som i dag benevnes som omsorgstjenester.

Menneskerettigheter og likestilling må legges til grunn for omsorgstjenestene

I utredningen nevnes likestillingsbegrepet to ganger, nemlig der formålet med helse- og omsorgstjenesteloven siteres. Helse- og omsorgstjenesteloven skal «fremme sosial trygghet, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer» (§1-1.nr. 2). Likestilling er ikke drøftet eller tatt inn i noen kriterier, og utvalget underkommuniserer på den måten noe av omsorgstjenestenes funksjon og formål.

CRPD, som Norge ratifiserte i 2013, skal ligge til grunn for politikktutforming i Norge. Konvensjonen er ikke omtalt av utvalget. Formålsparagrafen i denne sier: «Denne konvensjon har som formål å fremme, verne om og sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter, og å fremme respekten for deres iboende verdighet. Mennesker med nedsatt funksjonsevne er blant annet mennesker med langvarig fysisk, mental, intellektuell eller sensorisk funksjonsnedsettelse som i møte med ulike barrierer kan hindre dem i å delta fullt ut og på en effektiv måte i samfunnet, på lik linje med andre.»

Det er sentralt at CRPD legges til grunn i forståelsen når prioriteringer skal gjøres i omsorgstjenestene. Artikkel 19 uttrykker noe av dette: «Konvensjonspartene erkjenner at alle mennesker med nedsatt funksjonsevne har samme rett som andre til å leve i samfunnet, med de samme valgmuligheter, og skal treffe effektive og hensiktsmessige tiltak for å legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne gjøre full bruk av denne rettighet, og bli fullt inkludert og delta i samfunnet, blant annet ved å sikre:

b. at mennesker med nedsatt funksjonsevne har tilgang til ulike støttetjenester i eget hjem og i særskilte boformer, samt annen samfunnsservice, herunder den personlige bistand som er nødvendig for å kunne bo og være inkludert i samfunnet og for å hindre isolasjon eller segregering,»

Med dette utgangspunktet kan ikke tjenestene som skal fremme nettopp funksjonshemmedes menneskerettigheter, nedprioriteres fordi det ikke er like viktig som å redde liv. Å ha kontakt med sin familie eller delta i samfunnet kan ikke settes opp imot en annen innbyggers behandling for livstruende sykdom, like lite som vi velger ut hvilke 12-åringer som skal få undervisning i kommunen.

Omsorgstjenester er både menneskerettigheter og likestillingsvirkemidler for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Begge deler må legges til grunn når departementet skal arbeide videre med de kommunale omsorgstjenestene.

Med vennlig hilsen
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner SAFO

Vigdis Endal/s/
Daglig leder